

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 2 (54) лютий, 2018 р.

Редакційна колегія журналу

Базалій Валерій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Балашова Галина Станіславівна – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Гриценко Дмитро Сергійович – кандидат технічних наук (Україна)
Змерзлий Борис Володимирович – доктор історичних наук (Україна)
Іртищєва Інна Олександрівна – доктор економічних наук (Україна)
Коковіхін Сергій Васильович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лавриненко Юрій Олександрович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Лебедева Надія Анатоліївна – доктор філософії в галузі культурології (Україна)
Морозенко Дмитро Володимирович – доктор ветеринарних наук (Україна)
Наушкіна Світлана Михайлівна – доктор політичних наук (Україна)
Нетюхайло Лілія Григорівна – доктор медичних наук (Україна)
Пекліна Галина Петрівна – доктор медичних наук (Україна)
Писаренко Павло Володимирович – доктор сільськогосподарських наук (Україна)
Романенкова Юлія Вікторівна – доктор мистецтвознавства (Україна)
Севостьянова Наталія Іларіонівна – кандидат юридичних наук (Україна)
Стратонов Василь Миколайович – доктор юридичних наук (Україна)
Ходосовцев Олександр Євгенович – доктор біологічних наук (Україна)
Шаванов Сергій Валентинович – кандидат психологічних наук (Україна)
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович – доктор технічних наук (Україна)
Шапошников Костянтин Сергійович – доктор економічних наук (Україна)
Шапошнікова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук (Україна)
Шепель Юрій Олександрович – доктор філологічних наук (Україна)
Шерман Михайло Ісаакович – доктор педагогічних наук (Україна)
Шипота Галина Євгенівна – кандидат педагогічних наук (Україна)
Яковлев Денис Вікторович – доктор політичних наук (Україна)

Міжнародна наукова рада

Arkadiusz Adamczyk – Professor, dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глушченко Олеся Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Повний бібліографічний опис всіх статей журналу представлено у:
Національній бібліотеці України імені В.В. Вернадського,
Науковій електронній бібліотеці Elibrary.ru, Polish Scholarly Bibliography

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, Research Bible, Index Copernicus.
Index Copernicus (IC™ Value): 4.11 (2013); 5.77 (2014); 43.69 (2015); 56.47 (2016)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

Обкладинка журналу присвячена 140-річчю з дня народження Казимира Малевича – українського радянського художника-авангардиста українсько-польського походження. Він був одним із засновників нових напрямків в абстрактному мистецтві – супрематизму та кубофутуризму, педагог, теоретик мистецтва. Став одним із засновників абстрактного мистецтва. Сучасне мистецтво, за К. Малевичем, повинно рухатися новими шляхами, створювати все нові і нові форми, адже в новій речі – нова краса.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих в журналі, дозволено тільки зі згоди автора та редакції журналу.

ЗМІСТ**БІОЛОГІЧНІ НАУКИ**

- Колесник Ю.І., Шейко В.І.**
Показники уваги осіб з набутою короткозорістю слабкого та високого ступеню на фоні процесів гальмування.....1

ГЕОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Артим І.В.**
Оцінка тектонічної тріщинуватості порід-колекторів за допомогою методу скінченних елементів.....6

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

- Boiko O.I., Su Hong Sheng**
Short-term load forecasting using multi liner regression based on artificial neural network.....11
- Dudnik A.S., Bondarenko Yu.V.**
The role of technology of professional interaction of «Internet Things» when measuring mechanical quantities.....15
- Жук О.В., Байдур О.В., Ткаченко Д.В., Яровий О.В.**
Явище стохастичного резонансу як основа для побудови нових пристроїв передачі даних в безпроводових сенсорних мережах.....19
- Марчевський В.М., Телестакова В.В.**
Картон з новим мінеральним наповнювачем.....25
- Тарнопольський А.В., Малашевський М.А., Тарнопольський Є.А., Паламар А.Ю.**
Деякі аспекти побудови інфраструктури геопросторових даних.....28
- Трембовецька Р.В., Гальченко В.Я., Тичков В.В.**
Застосування MLP-метамоделей в задачах сурогатної оптимізації.....32
- Швед М.П., Швед Д.М., Великоіваненко С.П.**
Обґрунтування використання шестеренного насосу при каскадній екструзії полімерів.....40

**ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ
ТА СПОРТ**

- Кочубей М.В.**
Теоретичне обґрунтування організаційних і методичних основ впровадження олімпійської освіти в навчально-тренувальному процесі дітей 10-12 років.....44
- Кульчицький В.М.**
Динаміка змін в ставленні студентів І-ІІ курсів до занять з фізичної культури.....48

МЕДИЧНІ НАУКИ

- Павленкова О.В.**
Вплив систем для домашнього відбілювання на резистентність емалі зубів.....53

ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

- Шульга О.К., Петухова Т.А., Моїсєєва Г.М., Рижих А.С.**
Маркер загального стану здоров'я людини – вітамін «С».....56

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Войцеховська О.В.**
Проблема формування навчально-професійної мотивації студентів вищого навчального закладу.....63
- Грузинська І.М.**
Особливості вияву емоційного інтелекту майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу.....67
- Грузинська І.М.**
До проблеми діагностики розвитку творчої уяви дітей старшого дошкільного віку.....71
- Кузіна В.Д.**
Сучасні підходи до розвитку конструктивного перфекціонізму та професійної ідентичності офіцера.....76
- Новікова Ж.М.**
Психологічна адаптація та преадаптація студентів-першокурсників в умовах нестабільного світу.....80
- Федорченко С.В.**
Рівень самооцінки як фактор ефективності управлінської діяльності керівника.....84
- Шевченко О.М.**
Українська молодь у сфері освіти. Соціально-психологічний аспект.....88
- Яновська Т.А.**
Особливості прояву девіантної поведінки у старших підлітків.....91

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

- Кисла Н.В.**
Видовище в просторі музичних артефактів культури.....95
- Кисла Н.В.**
Театральне видовище ХХ – ХХІ століття та специфіка його образного узагальнення.....99
- Кисла С.В.**
Діалог етно- та поп-культури у музичному мистецтві ХХ – ХХІ століть.....103

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Гусарчук Т.В. Особливості музичної інтерпретації канонічного тексту в останньому духовному концерті Артемія Веделя.....	107
Єсіпок В.М., Іваниш А.А. Зародження та становлення новітньої форми кобзарського мистецтва – капели бандуристів.....	114
Єсіпок В.М., Іваниш А.А. Кобзар чи бандурист: до питання дефініції термінів.....	117
Єсіпок В.М., Іваниш А.А. Родина Пархоменків як представник Чернігівської школи українського кобзарства.....	121
Іваниш А.А., Єсіпок В.М. Зіновій Штокалко – реформатор сучасного кобзарства.....	124
Карпенко О.В. Порівняльний аналіз основних теоретичних положень мистецтва класичного авангарду в українському живописі першої третини ХХ століття і актуального мистецтва України початку ХХІ століття.....	128
Климбус І.М. Скрипковий цикл Богдана Шиптура з епіграфами із поезії Марійки Підгірянки для дітей.....	132
Корусь О.П. Мала фарфорова пластика Олександра Трегубова, художника Баранівського фарфорового заводу та кераміста м. Слов'янськ.....	136
Марценюк Г.П. Проблеми формування раціональної постановки мундштука та амбушура при гри на тромбоні.....	142
Опанасенко О.О., Гешко Н.С., Остапенко Л.В. Естрадний спів в сучасних театралізованих вокально-інструментальних жанрах.....	148
Перова Г.О. Сучасні вимоги до викладання класичного танцю у вищих навчальних мистецьких закладах.....	152
Раденко Ю.В., Раденко Б.М. Синергія мовно-музичної інтонації актора та співака як шлях розкриття творчого задуму драматурга.....	155
Скромний В.П., Гаценко Г.С., Коваленко Є.В. Естрадний спів та його застосування в музичних кінострічках першої половини ХХ століття.....	159
Хлопотова А.А., Юрчук В.В., Войченко О.М. Музичне мистецтво естради: до проблеми формування.....	163

Хоцяновська Л.Ф. Хореографія як об'єкт вивчення дисципліни «Мистецтво балетмейстера».....	167
Цугорко О.П., Форманюк Т.М. Дослідження тридільної подільської народної ікони з колекції образотворчого мистецтва НМІУ.....	170
Цюпа Н.П., Павлюченко П.Г. Актуальні питання виховання народної манери співу.....	173
Шнуренко Т.В. Колористичні особливості традиційних сорочок Карпатського регіону.....	177

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Венгринюк М.І., Васильєв О.О. Метафора як чинник формування геологічної терміносистеми.....	181
Верба Т.Ю. Трансформація способів конструювання хронологу в історичних повістях ХХІ століття.....	184
Гумений В.В. Відтворення мовної картини світу при перекладі художнього тексту.....	189
Duban N.B. Metaphorical mapping in Donald Trump's discourse (exemplified by his public addresses during the 2015-2016 presidential campaign in the USA).....	192
Кочукова Н.І., Соломко А.Ю. Контаміновані фразеологічні одиниці в мові ЗМІ (на матеріалі українських друкованих та електронних видань).....	198
Kryzhanovska Ye.H. The peculiarities of the translation English maritime terms into Ukrainian language.....	201
Мельник О.М., Гулик М.В. Питомі виражальні засоби в сучасних українських перекладах.....	204
Ніколенко О.В. Прізвиська як соціокультурні символи.....	209
Тараненко К.В. Комунікативний садизм як особливий тип вербальної агресії.....	213
Цуркан І.М. Мариністичні образи в ліриці Олександра Олеся та європейських символістів.....	216

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Бачинська Н.В., Забіяко Ю.О., Шуба В.О. Вивчення гендерної ідентифікації особистості студентів вузів 17-22 років.....	220
---	-----

Бачієва Л.О. Формування проектної культури майбутніх викладачів засобами «Студентського проектного офісу».....	223
Білявець С.Я. Концептуальні основи формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання військово-спеціальних дисциплін.....	227
Боровик А.В. Обґрунтування критеріїв сформованості психолого-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.....	233
Волинець Ю.О., Стадник Н.В. Формування готовності майбутніх дошкільних педагогів до екологічного виховання дітей дошкільного віку.....	237
Гермак О.А. Теоретические аспекты мониторинга качества профессиональных знаний будущих электромонтёров с применением электронных образовательных ресурсов.....	241
Дворник Ю.Ф., Коваль О.В. Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до цілісного формування музичності школярів.....	245
Децюк Т.М., Бушко Н.С. Особливості позааудиторної роботи зі студентами в університетах США.....	249
Доценко Н.А. Імплементация навчальних тренажерів в інформаційно-освітнє середовище.....	252
Коба М.М. Патріотичне виховання курсантів у вищому навчальному закладі.....	256
Корольова Л.М. Креативне освітнє середовище – шлях до успішної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів.....	260
Кравченко С.О. Узагальнення сутності дефініції «дослідницька компетентність».....	265
Курляк І.Є. Етіологія, феноменологія, профілактика та терапія трудового ідеологізму (на матеріалах Польщі).....	269
Любінська О.І. Структура професійної компетентності майбутніх бакалаврів з лабораторної медицини.....	276
Маркова Є.Ю., Сушко В.Г., Шпігоцький Є.В. Практика викладання технічних дисциплін з використанням сучасних 3D технологій.....	280
Нос А.С., Панчук Б.Б. Особливості підготовки асистента вчителя інклюзивного класу в Канаді.....	283
Побоча Т.Д. Післядипломна педагогічна освіта як педагогічна система.....	286
Січкач А.Д., Потапенко Є.П. Ідеї організації літнього дитячого майданчика у педагогічному доробку К. Толмачевської і А. Гендрихівської (перша третина ХХ століття).....	291
Ткаченко О.М. Історіографічно-джерелознавчий аспект дослідження мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початок ХІХ століття).....	295
Цимбаленко Я.С., Покась А.А. Методичні особливості технології релаксації у шкільному курсі географії.....	300
Шерман М.І., Попова Г.В. Можливості використання інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх судноводіїв.....	304
Шовкопляс О.М. Управління інноваційною оздоровчою діяльністю в закладі дошкільної освіти.....	311
Штохман А.М. Деякі аспекти навчання іноземного усного мовлення.....	315
ІСТОРИЧНІ НАУКИ	
Коркач С.О. Джерелознавчі та історіографічні аспекти переяславської шевченкіани.....	319
Коцур В.В. Етнополітичні процеси в Україні 1990-х років: провісники гібридної війни і геополітичних змін.....	324
Орехівський В.Д. Розвиток органічного землеробства в УРСР у контексті науково-організаційної діяльності Південного відділення ВАСГНІЛ (1969-1990).....	330
Скороход О.В. Періодичні видання як джерело в дослідженні ставлення населення до влади (на прикладі київських газет 1917-1918).....	334
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	
Коцур А.М. Втілення європейських цінностей в українських реаліях: практична складова.....	340

Теленко О.М. Особливості розвитку невизнаної Республіки Абхазія.....	344	Дяченко Ю.А. Світовий ринок кукурудзи та місце України в ньому.....	390
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ			
Санакоева Н.Д., Закарлюка М.П. Гіпнотично орієнтовані підходи у сучасному рекламному дискурсі.....	349	Косова Т.Д., Шевченко В.В. Організація аудиту ефективності в системі зовнішнього державного фінансового контролю.....	394
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ			
Сиволапенко Т.А. Основні підходи до визначення поняття механізмів сервісно-орієнтованої держави.....	355	Лимар В.В. Фактори сприяння створенню та розвитку біокластерів.....	399
ЮРИДИЧНІ НАУКИ			
Голоядова Т.О. Податкова політика України: сучасний стан та зміни.....	359	Матвійшин Є.Г., Оцабрик І.І. Витрати на оборону та державне оборонне замовлення: Україна у світі.....	403
Мельничук Ю.І., Крук О.В. Застосування програм відновного правосуддя щодо злочинів скоєних неповнолітніми.....	363	Мацієвич Т.О. Фінансове забезпечення екологічної політики в зарубіжних країнах: досвід для України.....	406
Соїч О.В. Правова природа та характерні особливості колективних суб'єктів права.....	367	Михайленко Н.О. Мікроекономічні аспекти підвищення мотивації персоналу комерційного банку.....	410
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ			
Бугіль С.Я., Степанюк А.І. Ефективність функціонування місцевих бюджетів в умовах децентралізації публічних фінансів.....	372	Овчаренко Т.С., Іноземцева К.В. Формування сучасної інноваційної інфраструктури для розвитку стартапів в Україні.....	414
Гарбар Є.С. Оцінка ефективності підходів мінімізації наслідків волатильності на фінансову стійкість банку.....	376	Ситник Н.С., Юркевич Г.І. Сучасний стан розвитку торговельно-економічних відносин України з Європейським Союзом.....	417
Давиденко Д.О. Методичний підхід до оцінки показника ефективності фінансової послуги для здійснення операцій з житловою нерухомістю.....	382	Сич О.А., Волос І.І. Сучасний стан та умови кредитування малого та середнього бізнесу в Україні.....	421
Данік Н.В., Тютенко Ю.О. Теоретичні засади реалізації концепції життєвих циклів у практиці фінансового управління банком.....	386	Соболева Г.Г. Інноваційні технології як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	424
		Солодовник Г.В., Безлюдня Г.А. Кількісний аналіз ризиків у інвестиційній діяльності.....	428
		Холявко Н.І., Баранець А.А. Вища освіта Австрії: тенденції розвитку та комерціалізації досліджень.....	432

CONTENTS**BIOLOGICAL SCIENCES**

- Kolesnyk Y.I., Sheiko V.I.**
The indexes of attention in persons
with myopia low and high degree
on background of braking processes.....1

GEOLOGICAL SCIENCES

- Artym I.V.**
Evaluation of reservoir rocks
tectonic fracturing
through the finite element method.....6

ENGINEERING SCIENCES

- Boiko O.I., Su Hong Sheng**
Short-term load forecasting
using multi liner regression
based on artificial neural network.....11
- Dudnik A.S., Bondarenko Yu.V.**
The role of technology of professional
interaction of «Internet Things»
when measuring mechanical
quantities.....15
- Zhuk A.V., Baydur A.V.,
Tkachenko D.V., Yaroviy A.V.**
Stochastic resonance event
as a basis for construction
of new data transfer devices
in wireless sensor networks.....19
- Marchevsky V.N., Telestakova V.V.**
Cardboard with new mineral filler.....25
- Tarnopolsky A.V., Malashevsky N.A.,
Tarnopolsky Ye.A., Palamar A.Yu.**
Some aspects of infrastructure
geoprostory data.....28
- Trembovetska R.V.,
Halchenko V.Ya., Tychkov V.V.**
The MLP-metamodels application
in the surrogate optimization tasks.....32
- Shved M.P.,
Shved D.M., Velikoivanenko S.P.**
Submission of use gear pump
for cascade extrusion polymers.....40

**PHYSICAL EDUCATION
AND SPORT**

- Kochubei N.V.**
Theoretical substantiation
of organization and methodical
basis of introduction into the olympic
education in the educational process
of children aged 10-12.....44
- Kulchytskii V.M.**
Dynamics of changes in the attitude
of students of the I-II courses
in physical culture classes.....48

MEDICAL SCIENCES

- Pavlenkova E.V.**
Effect of systems for home bleaching
on tooth enamel resistance.....53

PHARMACEUTICAL SCIENCES

- Shulga O.K., Petukhova T.A.,
Moiseyeva A.M., Ryzhykh A.S.**
Vitamin «C» is the marker
of the general state of human health.....56

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

- Voytsekhovska O.V.**
The problems of educational
and professional motivation
of the students of higher
educational institutions.....63
- Hruzynska I.M.**
Features of expression of emotional
intelligence of future teacher
of the preschool educational institution.....67
- Hruzynska I.M.**
To the problem of diagnostics
to the development of the creative
imaginations of children
of the senior preschool age.....71
- Kuzina V.D.**
Modern ways to development
of constructive perfectionism
and professional identity of officer.....76
- Novikova Z.M.**
A psychological adaptation
and preadaptation at the students-
freshmen in conditions
of uncertainties.....80
- Fedorchenko S.V.**
Self-evaluation level as an efficacy
factor of executive's managerial
activities.....84
- Shevchenko A.N.**
Ukrainian youth in the field
of education. Socio-psychological aspect.....88
- Yanovskaya T.A.**
Features of the production
of quality behavior in another joints.....91

CULTURAL STUDIES

- Kysla N.V.**
Spectacular representation of music
in the space of cultural artifacts.....95
- Kysla N.V.**
Theater of the XX – XXI century
and the specification of its exploration
generalization.....99
- Kysla S.V.**
Dialogs of ethnic and popular
cultures in music art
of the XX – XXI century.....103

HISTORY OF ART

Husarchuk T.V. Peculiarities of Musical Interpretation of Sacred Text in the Last Spiritual Concerto by Artemiy Vedel.....	107
Yesipok V.M., Ivanish A.A. Organization and establishment of a new form of kobzarian art – capitals of bandorists.....	114
Yesipok V.M., Ivanish A.A. Cobzar or bandurist: to the questionnaire of defense of the limits.....	117
Yesipok V.M., Ivanish A.A. Parkhomenki's family as a representative of Chernigivsk school of kobzarian in Ukraine.....	121
Ivanish A.A., Yesipok V.M. Zinovy Stockalko – reformer of the modern art of kobzars.....	124
Karpenko O.V. The comparative analysis of the basic theoretical provisions classical avanguard art's in Ukrainian painting of the first third XX century and contemporary Ukraine's art of the beginning XXI century.....	128
Klymbus I.M. Violin cycle of Bogdan Szyptur with epigraphs of Mariyka Pidgiryanka's poetry for children.....	132
Korus O.P. Porcelain figurines by Oleksandr Tregubov's, the Baranovka Porcelain Factory's artist and the ceramist of Slavyansk.....	136
Martsenyuk G.P. Problems of forming of the optimal mouthpiece and embouchure placement when playing trombone.....	142
Opanasenko O.O., Heshko N.S., Ostapenko L.V. Pop singing in modern theatrical vocal-instrumental genre.....	148
Perova A.A. Modern requirements for teaching classical dance in higher educational arts institutions.....	152
Radenko Ju.V., Radenko B.M. Synergy in musical-speech intonation of the actor and singer as a way of revealing the creative idea of the playwright.....	155
Skoromnyi V.P., Hatsenko H.S., Kovalenko Ye.V. Pop singing and its application in the musical film the first half of the XX century.....	159

Khlopotova A.A., Yurchuk V.V., Voichenko O.M. Musical variety art: to the problem of formation.....	163
Khotsyanovska L.F. Choreography as an object of studying the discipline «The Art of a Choreographer».....	167
Tsugorko O.P., Formanuk T.M. Study of the three-part Podolsk icon from the collection of fine arts of the National museum of the history of Ukraine.....	170
Tsiupa N.P., Pavliuchenko P.H. Actual issues of education of the folk style of singing.....	173
Shnurenko T.V. Coloristic features of traditional shirts of the Carpathian region.....	177

PHILOLOGICAL SCIENCES

Venhryniuk M.I., Vasyliiev O.O. Metaphor as a factor of the formation of the geological terminology system.....	181
Verba T.Yu. Transformation of construction ways of chronotope in historical poems of XXI century.....	184
Humenyi V.V. Reconstruction of linguistic world-image at the translation of belles-lettres texts.....	189
Duban N.B. Metaphorical mapping in Donald Trump's discourse (exemplified by his public addresses during the 2015-2016 presidential campaign in the USA).....	192
Kochukova N.I., Solomko A.Y. Contaminated phraseological units in the mass media language (based on the material of Ukrainian printed and electronic publications).....	198
Kryzhanovska Ye.H. The peculiarities of the translation English maritime terms into Ukrainian language.....	201
Melnyk O.M., Hulyk M.V. Specific expressive means in modern Ukrainian translations.....	204
Nikolenko O.V. Nicknames as socio-cultural symbols.....	209
Taranenko X.V. Communicative sadism as a special type of verbal aggression.....	213
Tsurkan I.M. The marinistic shapes in lyrics of Oleksandr Oles and European symbolists.....	216

PEDAGOGICAL SCIENCES

Bachynska N.V., Zabiyako Y.O., Shuba V.O. Study of gender identification of personality of university students of 17-22 years old.....	220
Bachieva L.A. Formation of the design culture of future teachers by «students project office».....	223
Bilyavets S.Y. Conceptual bases for the formation of professional competence to future border guard officers in the process of training in military special disciplines.....	227
Borovyk L.V. Rationale criteria formation of psycho-pedagogical competence of the future border-guard officers.....	233
Volynets Y.A., Stadnik N.V. Formation of readiness of future preschool teachers to the environmental education of preschool-age children.....	237
Germak O.L. Monitoring the quality of professional knowledge of future electronmonters with the use of electronic educational resources.....	241
Dvornyk Y.F., Koval O.V. The forming of readiness at future music art teachers to the holistic formation of pupils' musicality.....	245
Detsiuk T.M., Bushko N.S. Features of extracurricular work with students at USA universities.....	249
Dotsenko N.A. Implementation of educational simulators to the informational and educational environment.....	252
Koba M.M. Patriotic education of cadets in the higher educational institution.....	256
Koroliova L.M. Creative education environment – the way to successful pedagogical work of future teachers in the elementary school.....	260
Kravchenko S.A. Generalization of the essence of the definition of «research competence».....	265
Kurliak I.Je. Etiology, phenomenology, prevention and therapy of workaholism (on materials of Poland).....	269

Liubinska O.I. Structure of professional competence of bachelors on laboratory medicine.....	276
Markova Ie.Yu., Sushko V.H., Shpigotsky Ie.V. Practice teaching of technology department, using modern 3D technology.....	280
Nos L.V., Panchuk B.B. Preparation of teache's assistant inclusive class in Canada.....	283
Pobocho T.D. Postgraduate pedagogical education as a pedagogical system.....	286
Sichkar A.D., Potapenko E.P. The idea of the organization of the litigo children maydan in the creative road of K. Tolmachevskiy and A. Hendrichovskiy (first third of XX century).....	291
Tkachenko O.M. Historiographic and sourcing aspect of the art education in the collegium of Left-bank Ukraine (XVIII – beginning of the XIX centuries).....	295
Cimbaleiko Ya.S., Pokas L.A. Methodological features of technology of relaxation in the school course geography.....	300
Sherman M.I., Popova G.V. Possibilities of usage of interactive technologies in professional teaching of future ship navigators.....	304
Shovkoplias O.M. Management of innovative health-improving activity in the pre-school educational establishment.....	311
Shtokhman L.M. Some aspects of teaching foreign speaking.....	315

HISTORICAL SCIENCES

Korkach S.O. Source study and historiographic aspects of Pereiaslav Shevchenkiana.....	319
Kotsur V.V. Ethnopolitical processes in Ukraine 1990: prophets of the hybrid war and geopolitical changes.....	324
Orekhivskiy V.D. Development of organic agriculture in Ukrainian SSR in the context of scientific and organizational activity of the South Department of the All-Union Academy of Agricultural Sciences named after V.I. Lenin (1969-1990).....	330

Skorokhod O.V. Periodicals as a source in the study of the population attitudes to the authority (on the example of Kyiv newspapers of 1917-1918).....	334
POLITICAL SCIENCES	
Kotsur L.M. Effects of European values in Ukrainian realities: practical composition.....	340
Telenko O.M. Peculiarities of development of unrecognized Republic of Abkhazia.....	344
SOCIAL COMMUNICATIONS	
Sanakoyeva N.D., Zakarliuka M.P. Hypnotically oriented approaches in the modern advertising discourse.....	349
STATE ADMINISTRATION	
Sivolapenko T.L. Basic approaches to the definition of the concept of mechanisms service-oriented state.....	355
LAW SCIENCES	
Goloyadova T.O. Tax policy of Ukraine: current state and changes.....	359
Melnichuk Yu.I., Kruk O.V. Application of programs of restorative justice in regard to minor crimes.....	363
Soich O.V. Legal nature and characteristics of collective subjects of law.....	367
ECONOMIC SCIENCES	
Bugil S.Ya., Stepaniuk L.I. Efficiency of local budget functioning in public financial decentralization conditions.....	372
Garbar E.S. Efficiency approaches evaluation concerning downsizing volatility consequances that influence financial bank firmness.....	376
Davidenko D.O. Methodical approach to evaluating the indicator of efficiency of financial services for implementation of operations with housing real estate.....	382
Danik N.V., Tjutenko Ju.O. Theoretical principles of the implementation of the concept of life cycle in the practice of financial management by the bank.....	386
Diachenko Yu.A. The global market of corn and the place of Ukraine in it.....	390
Kosova T.D., Shevchenko V.V. Organization of the performance auditing in the external public financial control system.....	394
Lymar V.V. Factors of bioclusters' creation and development.....	399
Matvuishin E.G., Otsabryk I.I. Defense-industrial complex capacity and modern military force: Ukraine in the world.....	403
Mazievich T.A. Financial support for environmental policy in foreign countries: experience for Ukraine.....	406
Mykhalenko N.O. Microeconomic aspects of increasing the motivation of the commercial bank personnel.....	410
Ovcharenko T.S., Inozemtseva K.V. Forming the modern innovation infrastructure for startup development in Ukraine.....	414
Sytnyk N.S., Yurkevych H.I. The modern state of development of trade-economic relations of Ukraine with the European Union.....	417
Sych O.A., Volos I.I. The current state and conditions of lending to small and medium businesses in Ukraine.....	421
Soboljeva H.G. Innovative technologies as a factor of increasing competitiveness of the enterprise.....	424
Solodovnik G.V., Bezludnja G.L. Deterministic resource allocation model.....	428
Kholiavko N.I., Baranets A.A. Higher education of Austria: development trends and commercialization of research results.....	432

УДК 37(091)(477)«19»:379.8

ІДЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІТНЬОГО ДИТЯЧОГО МАЙДАНЧИКА У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОРОБКУ К. ТОЛМАЧЕВСЬКОЇ І А. ГЕНДРИХІВСЬКОЇ (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Січкач А.Д., Потапенко Є.П.

Київський університет імені Б.Д. Грінченка

В статті розкрито особливості витоків і трансформації ідей організації і функціонування літнього дитячого майдану, як однієї із форм суспільного дошкільного виховання на початку ХХ століття. Висвітлено внесок українських педагогів К. Толмачевської і А. Гендрихівської у розробку мети, завдань організації, змістово-методичного забезпечення літнього дитячого майдану. З'ясовано вплив ідеологічних чинників на становлення суспільного дошкільного виховання в цілому і функціонування літніх дитячих майданів зокрема. Виокремлено та схарактеризовано продуктивні ідеї організації літнього дитячого майдану, з метою їх адаптації до умов сучасного освітнього простору.

Ключові слова: літній дитячий майданчик, літній дошкільний майдан, літній майданчик для ігор, сезонний тип дитячого садка, керівниця дитячого майдану.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти в Україні, зокрема дошкільної, на основі гуманістичних і культурних пріоритетів посилюють інтерес педагогів до історико-педагогічної спадщини. Кінець ХІХ – перша третина ХХ століття характеризується становленням та розвитком в Україні різних типів установ суспільного дошкільного виховання. Вивчення та узагальнення теоретико-практичних здобутків педагогів минулого (К. Толмачевська, А. Гендрихівська), що працювали над проблемою створення моделей дитячого майдану, сприяє успішному вирішенню завдань реформування сучасного дошкільного виховання з урахуванням досвіду педагогів попередніх періодів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснений історико-педагогічний пошук показав, що окремі аспекти проблеми становлення та розвитку літніх дитячих майданчиків як різновиду дошкільних установ в Україні кінця ХІХ – першої третини ХХ століття презентовано в сучасних наукових історико-педагогічних розвідках, а саме: розвиток теоретико-практичних засад дошкільного виховання (А. Бубін, С. Попиченко); змістове наповнення педагогічного процесу в дитячих установах (О. Венгловська); створення нових типів дошкільних навчальних закладів як результат співпраці С. Русової й А. Животка (Ю. Калічак); організаційно-педагогічна діяльність К. Толмачевської (А. Січкач); місце дитячої гри в структурі педагогічного процесу дошкільної установи (Т. Філімонова).

Метою статті є дослідження творчого доробку К. Толмачевської та А. Гендрихівської з проблеми організації і змістово-методичного забезпечення функціонування літнього дитячого майданчика на українських теренах (перша третина ХХ століття).

Виклад основного матеріалу. Суспільне дошкільне виховання в Україні починає свою історію з кінця ХІХ століття, коли підросійська Україна, стала на шлях капіталістичного розвитку. Перші дошкільні установи були започатковані з ініціативи приватних осіб, педагогічних товариств, добровільних асоціацій. Вони існували на кошти батьків та добровільні пожертви. Основні типи дитячих установ складали народні дитячі

садки, ясла, осередки, літні дитячі майданчики, притулки (кінець ХІХ – початок ХХ століття).

Зазначені вище дитячі установи уможлилювали запобігання бездоглядності дітей, матері яких поступово залучалися до промислового виробництва та обслуговування господарств заможних містян. Необхідність організації літніх дитячих майданів, на думку П. Мангенштейна, була «викликана життям задля оздоровлення дитини й бажання уберегти її від розпусного впливу вулиці» [6, с. 19]. Дитячі майданчики поділялися на платні (для дітей заможних батьків); безплатні (для дітей з бідних родин). У діяльності дитячих майданчиків значне місце відводилося іграм, музиці та співам, малюванню і ліпленню, читанню, бесідам і розповідям вихователя, прогулянкам, екскурсіям, дитячим святкам. Право відвідування занять надавалося дітям від 3-х до 14-ти років.

До розбудови мережі літніх дитячих майданчиків долучилися громадські товариства тому, що в умовах імперської системи освіти ця проблема не знаходила підтримку керівних органів (1911-1914). Організаторами літніх дитячих майданів були: Дошкільна комісія Харківського педагогічного товариства (м. Харків); Товариство «Благо дітей» (м. Скадовськ) Товариство взаємної допомоги (м. Маріуполь); Товариство піклування про дітей (м. Полтава); Катеринославське товариство народних дитячих садків.

У Києві спостереження за роботою літніх дитячих майданчиків і призначення керівниць «фребелічок» було доручено Фребелівському товариству, яке створило для цих цілей особливу комісію з облаштування майданчиків. У комісію ввійшли професори та викладачі Фребелівського педагогічного Інституту з анатомії, теорії фізичного розвитку, дошкільного виховання, керівники дитячих садків та шкіл. Комісія підготувала практичні рекомендації щодо облаштування та обладнання літніх майданчиків, що слугувало популяризації їх діяльності [7, с. 376-377].

1910 року викладач Фребелівського педагогічного інституту К. Толмачевська ввійшла до складу спеціальної комісії з облаштування дитячих майданчиків, що була організована Київським Фребелівським товариством. Хороша професійна підготовка, знання особливостей дитячої

природи, системи виховання дітей засобом гри П. Лєсафта, дало можливість К. Толмачевській успішно долучитися до розроблення програм, методичних рекомендацій для керівниць дитячих майданчиків, вести консультативну переписку з організаторами літніх майданчиків на теренах України. У творчому доробку педагога значне місце посідають методичні рекомендації щодо організації дитячих майданчиків, змісту виховної роботи та підготовки фахівців до здійснення керівництва дитячою діяльністю [8].

У праці «Літні майданчики для дитячих ігор» (1913) [5], К. Толмачевська обґрунтувала вимоги щодо облаштування, обладнання та режиму роботи літніх дитячих майданчиків. Дитячі майданчики, на її думку, мають бути наближені до місця проживання дітей: у центрі міст і сіл й на околицях. Щоб забезпечити простір для ігор, запобігти скученості, загальна площа майданчика: 20-25 кв. м. – на кожну дитину дошкільного віку та 40-55 кв. м., на кожну дитину шкільного віку. Згідно вимог К. Толмачевської дитячий майданчик має бути з легким нахилом для збігання води в дощову погоду; покриття рівним, добре утрамбованим, з доглянутою травою.

К. Толмачевська вважала доцільним висаджувати дерева вздовж території майданчика, щоб відгородити його від відпочиваючих в саду чи парку та забезпечити правильну локацію дітей. В тіні дерев, вздовж території майданчика – розмістити лавки для відпочинку дітей. Обов'язкова умова правильного функціонування майданчика – забезпечення його системою водопостачання. На майданчику необхідно розмістити накриття, під яким діти могли б сховатися в негоду; й приміщення для зберігання іграшок, спортивного обладнання, бібліотеки та аптечки. Важливим вважала К. Толмачевська, передбачити місце для ігор з піском та рухливих ігор для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; виділити окреме місце для ігор дітей старшого віку в крокет, хокей, теніс, футбол. Педагог визначила перелік іграшок та засобів для ведення ігор на майданчику, а саме: м'ячі, скакалки, віжки, обручі, серсо, крокет, кеглі, лопатки, набори дерев'яних іграшок для ігор з піском.

На думку К. Толмачевської, до участі в роботі майданчика необхідно залучати медичних працівників. Їхні функції – огляд дітей та попередження інфекційних захворювань; ретельне обстеження дітей на початку і в кінці літа задля виявлення впливу майданчика на їх фізичний стан.

Передбачалося, що керівництво майданчиком, який відвідує 100 дітей, може здійснювати один вихователь. Якщо кількість дітей більша – запрошується помічниця зі спеціальною підготовкою. Дітей різного віку необхідно розділити, як мінімум, на дві групи, (бажаним є варіант поділу на 4 групи: «пісочники» – діти від 2 до 6 років; молодша група – від 6 до 9 років; середня – від 9 до 12 років; старша – від 12 до 15 років). Заняття на дитячому майданчику мають проводитися щодня, крім одного вихідного дня на тиждень. Максимальний час роботи дитячого майданчика – п'ять годин: дві години вранці і три ввечері [5].

Впроваджуючи в практику виховання ідею про «гру як вправу, за допомогою якої дитина готується до життя» [4, с. 238], К. Толмачевська

відводила грі провідне місце в організації літнього дитячого майданчика. Рухливі ігри на майданчику педагог рекомендувала проводити за системою П. Лєсафта. Сутність гри, за цією системою, полягає у фізичному, розумовому, моральному та соціальному розвитку дітей. Вивчення праць педагога, дало змогу виокремити провідні ідеї, а саме: гармонійний розвиток дітей в організованій грі, педагогічний супровід ігрової діяльності дітей здійснює вихователь і спонукає їх до активності й самостійної діяльності, що створює умови для позитивних змін особистості. К. Толмачевська наголошувала на тому, що «дитячій самостійності на майданчику повинна бути надана свобода» [5, с. 5-6]. Ці ідеї не втратили актуальності в сьогоденні та можуть бути включені в зміст підготовки вихователя.

Педагог розкрила методичні поради щодо проведення дитячих ігор: 1) спочатку практикувати прості ігрові дії з попереднім поясненням, а далі здійснювати поступовий перехід до ігор з правилами; 2) чергувати ігри, що вимагають активного руху з більш спокійними іграми; 3) не вводити декілька нових ігор упродовж одного дня; 4) не доцільним є надто емоційний характер ігор, оскільки надмірна збудженість дитини негативно впливає на її психіку; 5) під час проведення ігор керівник не повинен застосовувати покарання та винагороди. Вона звертала увагу на те, що ігри, зокрема командні, формують здатність дитини до взаємодії, сприяють розвитку моральних почуттів: товарищескості, поваги до особистості, співпереживанню, вмінню стримувати свої бажання та зважати на інтереси інших. За умови системного проведення ігор і правильного керівництва ними, вважала педагог, можна виховати у дітей найважливіші вольові якості: витримку, дисциплінованість, вміння регулювати свої дії, поведінку. Водночас, вона зауважувала, що порушення цих вимог може принести дитині більше шкоди ніж користі [5, с. 10-11].

Сучасними на наш погляд є думки К. Толмачевської, щодо керівництва творчими (вільними іграми) дітей вихователем, основне завдання якої – збагатити досвід враженнями від оточуючого життя через спостереження, бесіди, читання. Вона вважала не доцільним пряме втручання вихователя в хід гри, а зупинка гри можлива, на її думку, в разі необхідності вирішити конфліктну ситуацію [8, с. 340].

К. Толмачевська зазначала, що прогулянки, екскурсії, ручна праця, праця в природі та інші заняття треба вводити до обов'язкової програми майданчиків. Зміст цих організованих форм знайомить з навколишнім світом, збагачує знаннями, розвиває спостережливість, любов до природи і сприяє зближенню з товаришами і керівницями (вихователями) дитячих майданчиків.

Встановлення влади більшовиків на теренах України, утворення УСРР змінили вектор розвитку освіти, зокрема дошкільного виховання. У березні 1920 року на Першій Всеукраїнській нараді з народної освіти було прийнято курс на радянську систему освіти. Згідно з інструкцією НКО УСРР 1920 року, дитячий майданчик вважався тимчасовим закладом, який функціонував упродовж 4-х місяців (з травня по серпень). На майданчик зараховували дітей працюючих

членів профспілок та малозабезпечених батьків. Дошкільну групу формували з 20-ти дітей [1, с. 4-11].

В матеріалах III Всеросійського з'їзду з дошкільного виховання літні дитячі майдани розглядалися як сезонний тип дитячого садка. Їх діяльність започатковано у сільській місцевості (1925). Утримувалися дитячі майдани на державні кошти та кошти підприємств і господарських організацій. Сільські літні дитячі майдани працювали з червня по вересень (8-10 годин на добу). Впродовж 20-30-х років XX століття літні дитячі майдани були осередком соціального виховання дітей. Крім оздоровчих, ставилось завдання забезпечення участі дітей в навколишньому житті й праці [9].

Як уже зазначалося, фундатором ідей функціонування літніх дитячих майданчиків на Україні була К. Толмачевська. Її ідеї знайшли відгук в освітній діяльності А. Гендрихівської. У працях «Про літні дошкільні майдани та їх організацію» (1927), «Літній дошкільний майдан» (1933) А. Гендрихівська розглядала питання створення і організації дитячих майданів, розробила зміст, методи, форми роботи з дітьми.

Відстоюючи ідею функціонування літнього дошкільного майдана, як сезонного типу дитячого закладу, А. Гендрихівська підкреслювала, що «майдан, як установа тимчасова, коштує дешевше, не потребує таких витрат, як дитсадок, а тому організація його цілком приступна в найширшому обсязі» [2, с. 5]. А. Гендрихівською був розроблений кошторис, який містив повний перелік витрат, необхідних для повноцінного функціонування літнього дитячого майдану. Для організації роботи майдану педагог рекомендувала створити спеціальні бригади, завдання яких полягали у виборі місця розташування, забезпечення коштами, добору співробітників та устаткування, налагодження харчування, розробці плану виховної роботи з дітьми. Вона зауважувала, що «...завдання правильного виховання і оздоровлення дітей на літньому майдані будуть здійснені тоді, коли доберуться удало місце і майдан відповідатиме низці гігієнічних та педагогічних вимог» [2, с. 12-13].

У праці «Літній дошкільний майдан» (1933) А. Гендрихівська висунула та обґрунтувала санітарно-гігієнічні вимоги щодо організації літніх дошкільних майданів, в основі яких – рекомендації К. Толмачевської. Аналіз змісту програми літнього дошкільного майдану А. Гендрихівської, уможливив з'ясувати, що вона складена з урахуванням суспільно-ідеологічних запитів характерних для радянської системи освіти на початку 30-х років XX століття. Як першочергові, в програмі визначено і охарактеризовано А. Гендрихівською такі напрями виховання: громадсько-політичне, політехнічне, трудове. Вирішення завдань громадсько-політичного виховання передбачало проведення на літньому майдані політичних бесід та інтернаціональних настанов; антирелігійної роботи; підготовки до демонстрацій, проведення «Дня оборони», «Дня врожаю».

Важливу роль в справі формування технічно освіченого покоління, відводилося політехнічному вихованню. А. Гендрихівська наголошувала, що таке виховання потрібно починати з наймо-

лодшого віку, коли діти проявляють інтерес до техніки, намагаються самі майструвати. Педагог рекомендувала облаштувати на майдані «робітний куток», оснащений необхідними матеріалами та інструментами, що мали забезпечити можливість спрямовувати роботу дітей на виготовлення «потрібних речей» та іграшок [2, с. 42-43].

Піклуючись про здоров'я підростаючого покоління, А. Гендрихівська приділяла велику увагу оздоровчим процедурам (сонячні та повітряні ванни, душ або купання, фізичні вправи). Вона розробила декілька варіантів режиму дня, які можуть бути застосовані на літньому дошкільному майдані, в залежності від віку і фізичного стану дітей. Види і форми дитячої діяльності, зазначала А. Гендрихівська, повинні бути пристосовані до літніх умов і складатися з прогулянок, екскурсій в природу та виробництво, рухливих ігор, ручної праці, музики та співів.

Віання нового часу применшували значення гри в житті дитини, висуваючи на перший план практичні трудові та суспільні навички, політичну освіту. А. Гендрихівська зазначала, що крім загальнорозвивальних і виховних завдань дитячі ігри повинні формувати «соціально-політичні орієнтації», становлення класової свідомості, «робити внесок в політехнічне виховання». Водночас, педагог цілком поділяла погляди К. Толмачевської в питанні значення рухливої гри для всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Рекомендації А. Гендрихівської щодо керівництва рухливими іграми дітей викладені в праці «Про літні дошкільні майдани» (1933) співзвучні з рекомендаціями К. Толмачевської. Подальшого розвитку набула ідея К. Толмачевської стосовно обладнання, розташованого на літньому дошкільному майданчику. А. Гендрихівська окреслила і дала характеристику ігрового обладнання для дітей молодшого та старшого дошкільного віку, виготовлення якого вимагало мінімальних фінансових витрат та стимулювало різноманітність дитячої активності на майдані [2, с. 56-60].

Спільність поглядів К. Толмачевської і А. Гендрихівської простежується і в питанні форм, методів ознайомлення дітей з природою; необхідності створення умов для організації праці дітей в природі: облаштування на території дитячого майдана квітників, городу, живого куточка (кури, кролі). Водночас рекомендації А. Гендрихівської щодо організації та проведення екскурсій «в природу; на сільськогосподарські об'єкти (інкубатор, корівник, молотарку); на завод чи фабрику; культурно-освітні установи» розроблені у дусі тогочасних ідеологічних настанов. Такі екскурсії, на переконання педагога, нададуть можливість у природних умовах організувати ознайомлення і вивчення дітьми різноманітних об'єктів та явищ природи; збагатять дітей знаннями й підвищать їх бажання самим працювати, долучитися до суспільно-корисної роботи [2, с. 45].

Формування художньої культура дитини А. Гендрихівська розглядала шляхом включення до програми роботи літнього майдану занять з ліплення, малювання, вирізування з паперу та наклеювання аплікацій. Співи та музика, на думку педагога, сприяють «об'єднанню дитячого колективу тому повинні вживатися на літньому майдані досить широко» [3, с. 30].

А. Гендрихівська вважала роботу з батьками невід'ємною частиною виховного процесу. Педагог писала: «Мета цієї роботи така: зробити родину спільником у виховній роботі дошкільного майдану, добиватися перенесення набутого дитиною досвіду, знань і навичок у родинне оточення, підвищення загального культурно-освітнього і політичного рівня батьків» [2, с. 80].

Висновки. Вивчення наукових праць, документальних архівних джерел, що розкривають особливості становлення та розвитку літніх дитячих майданів в Україні (перша третина ХХ століття) уможливило наступні узагальнення. З'ясовано, що літні дитячі майданчики створювалися спільними зусиллями місцевої влади, громадських об'єднань та організацій, приватного меценатства для забезпечення дозвілля ді-

тей та їх всебічного розвитку. Виявлено вплив соціально-економічних, ідеологічних чинників на зміст, форми, методи виховної роботи з дітьми, що в свою чергу зумовлювало зміни щодо функціонального призначення дитячого майданчика: від сприяння у справі загартування і оздоровлення дітей до виконання громадської функції щодо «звільнення трудящих жінок» під час сезонних робіт, залучення дітей до колективного життя, суспільно-корисної роботи. Однак незмінною залишалася ідея розвивального і виховного значення літнього дитячого майданчика у формуванні особистості дитини. Творче переосмислення і розвиток спадщини українських педагогів К. Толмачевської та А. Гендрихівської сприятиме створенню моделі дитячого майданчика, що відповідає сучасним запитам суспільства.

Список літератури:

1. Бубін А. Розвиток суспільного дошкільного виховання на Волині (початок ХХ ст.) / А. Бубін // Освітній простір України. – 2014. – Вип. 1. – С. 4-11.
2. Гендрихівська А. Літній дошкільний майдан. Посібник для організаторів та робітниць вихователів на дитмайдані / А. Гендрихівська. Х. – К.: «Рад. школа». – 1933. – 93 с.
3. Гендрихівська А. Про літні дошкільні майдани та їх організацію / А. Гендрихівська // Радянська освіта. – 1927. – № 5. – С. 26-32.
4. Лесгафт П. Ф. Избранные педагогические сочинения: В 2 т. / Сост. Г. Г. Шехвердов. – М.: АПН РСФСР, 1951. – Т. 2. – 335 с.
5. Летние площадки для детских игр: отчеты руководительниц-фребеличек Киевского фребелевского института и доклад преподавательницы института Е. А. Толмачевской / под ред. В. А. Флерова. – К.: Изд. В. А. Флерова, 1913. – 65 с.
6. Мангенштейн П. Дитячі майдани / П. Мангенштейн // Труды з'їзду діячів Позашкільної Освіти й дошкільного виховання в Києві 10-13 січ. 1919 р. / за ред. М. Ільїнського. – Кам'янець на Поділля, 1919. – С. 17-19.
7. Педагогическая хроника // Дошк. воспитание. – 1913. – № 6. – С. 376-377.
8. Сичкар А. Д. Організаційно-педагогічна діяльність К. О. Толмачевської / А. Д. Сичкар // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. пр. Уманс. держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – Вип. 43. Ч. 2. – С. 335-342.
9. Третий Всероссийский съезд по дошкольному воспитанию / под ред. М. Виленской, С. Моложавого. – М., 1925. – 509 с.

Сичкар А.Д., Потапенко Е.П.

Киевский университет имени Б.Д. Гринченко

ИДЕИ ОРГАНИЗАЦИИ ЛЕТНЕЙ ДЕТСКОЙ ПЛОЩАДКИ В ТВОРЧЕСКОМ НАСЛЕДИИ Е. ТОЛМАЧЕВСКОЙ И А. ГЕНДРИХОВСКОЙ (ПЕРВАЯ ТРЕТЬ ХХ ВЕКА)

Аннотация

В статье раскрыты особенности истоков и трансформации идей организации и функционирования летней детской площадки, как одной из форм общественного дошкольного воспитания в начале ХХ века. Освещен вклад украинских педагогов К. Толмачевской и А. Гендриховской в разработку теоретических основ организации, содержательно-методического обеспечения летней детской площадки. Выяснено влияние идеологических факторов на становление общественного дошкольного воспитания в целом и функционирования летних детских площадок в частности. Выделены продуктивные идеи организации летней детской площадки, с целью их адаптации к условиям современного образовательного пространства.

Ключевые слова: летняя детская площадка, летняя дошкольная площадка, летняя площадка для игр, сезонный тип детского сада, руководительница детской площадки.

Sichkar A.D., Potapenko E.P.
Borys Grinchenko Kyiv University

THE IDEA OF THE ORGANIZATION OF THE LITIGO CHILDREN MAYDAN IN THE CREATIVE ROAD OF K. TOLMACHEVSKIY AND A. HENDRICHOVSKIY (FIRST THIRD OF XX CENTURY)

Summary

The article is devoted to the features of the origins and transformations at the beginning of the 20-th century concerning the ideas of organization and functioning of the summer playground for children as one of the forms of social preschool education. This problem was highlighted by the Ukrainian teachers K. Tolmachevskaya and A. Gendrikhivskaya as for the development of theoretical foundations of organization and substantially methodological support for a summer playground. The influence of ideological factors on the formation of public preschool education in general and functioning of summer playgrounds in particular is clarified. According to the results of the theoretical analysis some productive ideas on organization of summer playgrounds are singled out in order to adapt them to conditions of modern educational field.

Keywords: summer children's playground, summer preschool playground, summer playground, season type of kindergarten, leader of children's playground.

УДК 930.1:[378.09:7(477.5)«17/18»

ІСТОРИОГРАФІЧНО-ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВИТИ В КОЛЕГІУМАХ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (XVIII – ПОЧАТОК XIX СТОЛІТТЯ)

Ткаченко О.М.

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди

У статті розглядається історіографія та джерела, які були опрацьовані під час дослідження розвитку мистецької освіти в Україні до початку XIX ст. Авторкою проаналізовано літературу, джерела та розподілено їх на групи щодо становлення й розвитку напрямів мистецької освіти в початкових закладах зазначеного періоду.

Ключові слова: мистецька освіта, художні дисципліни, навчальні заклади, колегіум, Лівобережна Україна.

Постановка проблеми. У пошуках оптимальних підходів до розвитку у майбутніх учителів музики фахової компетентності, педагогічної майстерності та духовної культури доцільним є звернення до історико-педагогічного досвіду організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початок XIX ст.), оскільки саме у них, як у середніх навчальних закладах підвищеного типу, закладалися передумови для: забезпечення єдності й наступності загальної і професійної освіти (у тому числі й мистецької); використання різних форм взаємодії мистецтв у навчально-виховному процесі; урізноманітнення підходів до організації позанавчальної культурно-мистецької діяльності учнів на засадах їхньої співтворчості з викладачами тощо. Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена відсутністю комплексного дослідження щодо організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початку XIX ст.).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковцями Л. Посоховою, О. Травкіною, Т. Батрій, Л. Соколовською розглядалися різні аспек-

ти діяльності зазначених навчальних закладів. Проте історіографічно-джерелознавчі дослідження становлення та розвитку мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України XVIII – початку XIX ст. комплексно не проводилися.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Проблема розвитку у майбутніх учителів музики фахової компетентності, педагогічної майстерності та духовної культури потребує глибокого вивчення й осмислення історико-педагогічного досвіду організації мистецької освіти в колегіумах Лівобережної України (XVIII – початок XIX ст.).

Формулювання цілей статті. Дослідження означеної проблеми вимагає проведення комплексного історико-педагогічного аналізу історико-культурних та історико-педагогічних джерел, історичних відомостей та дисертаційних досліджень, присвячених організації мистецької освіти у колегіумах Лівобережної України, утворених у провідних культурних центрах цього регіону – Чернігові, Харкові та Переяславі. Високий культурно-мистецький та освітній рівень цих міст у досліджуваний період позитивно по-